

ความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรกับกรมวิชาการเกษตร ระดับเขตภาคใต้ เรื่อง การวิจัยและส่งเสริมเกษตรเชิงพื้นที่ จ.สงขลา

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา (สสก.5) กรมส่งเสริมการเกษตร

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 สงขลา (สวพ.8) กรมวิชาการเกษตร

.....

1. ความเป็นมา

ตาม MOU ความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรกับกรมวิชาการเกษตร ในเรื่องการวิจัยและส่งเสริมเกษตรเชิงพื้นที่ ได้มีคำสั่งคณะกรรมการบริหารความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรกับกรมวิชาการเกษตร ที่ 935/2563 ลงวันที่ 15 กรกฎาคม 2563 เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานโครงการความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรกับกรมวิชาการเกษตร ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการวิจัยเชิงพื้นที่ (On Farm Research) โดยมีรองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นประธาน และรองอธิบดีกรมวิชาการเกษตรเป็นรองประธาน ในส่วนคณะทำงานมี ผู้อำนวยการกองที่เกี่ยวข้องของกรมส่งเสริมการเกษตร และ ผู้เชี่ยวชาญ สวพ. 1-8 เป็นคณะทำงาน

ในส่วนของการดำเนินงานความร่วมมือในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ได้มีการหารือร่วมกันของตัวแทนสำนักงาน สสก.5 นางสาวศิริกุล ศรีแสงจันทร์ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต และนายธัชชาวิทย์ สระอุโน ผู้เชี่ยวชาญ สวพ.8 ในการร่วมกันพัฒนาพื้นที่นำร่องในจังหวัดสงขลา

2. การคัดเลือกพื้นที่นำร่อง

ได้กำหนดพื้นที่ 3 ตำบล คือ **ชุมชนป่าขาด** อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา **ชุมชนรำแดงโมเดล** ตำบลรำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา **ชุมชนบ้านแคโมเดล** ตำบลบ่อแดง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ภายใต้การประสานงานของสำนักงานเกษตรอำเภอสทิงพระ และสำนักงานเกษตรอำเภอสิงหนคร

3. โครงการที่นำมาบูรณาการในพื้นที่

สสก.5 : โครงการพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานโดยเน้นการใช้ชีวภัณฑ์ในพื้นที่ชุมชนต้นแบบ จังหวัดสงขลา ของ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดสงขลา และโครงการส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอสทิงพระ และสำนักงานเกษตรอำเภอสิงหนคร

สวพ.8 : แผนงานวิจัยทดลองขยายการผลิตแปลงใหญ่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของเกษตรกรเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของสังคมเกษตร และโครงการขับเคลื่อนผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์

4. แผนและเป้าหมายของชุมชน

พัฒนาเพื่อให้บรรลุผลดังนี้

“รำแดงโมเดล เกษตรตามศาสตร์พระราชา และ DOA smart community”

“บ้านแคโมเดล เกษตรยั่งยืน ชุมชนพอเพียง”

“ป่าขาดโมเดล เกษตรพอเพียง เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์”

5. กิจกรรมที่ดำเนินการ คือ

- 1) พัฒนาชุมชนเข้มแข็ง เช่น จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร และจัดเวทีวิจัยสัญจรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น
- 2) พัฒนา 9 พืชผสมผสาน ได้แก่ พืชอาหาร พืชรายได้ พืชสมุนไพร พืชสมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรูพืช พืชอาหารสัตว์ พืชอนุรักษ์ดินน้ำ พืชอนุรักษ์พันธุกรรมท้องถิ่น พืชใช้สอย และพืชเชื้อเพลิง/พลังงาน
- 3) ชุมชนต้นแบบชีววิถี เช่น ศูนย์ชีววิถีชุมชน (ศชช.) แปลงต้นแบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานโดยเน้นชีววิถี เป็นต้น
- 4) พัฒนาการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า เช่น การรับรองมาตรฐานสินค้า การแปรรูปสินค้า การสร้างอัตลักษณ์ และการพัฒนาแบรนด์สินค้า เป็นต้น
- 5) การเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่างๆ เช่น สวนเทพพยา การท่องเที่ยว ภาคการตลาด และท้องถิ่น เป็นต้น
- 6) กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรตามนโยบายต่างๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมวิชาการเกษตร

6. ความก้าวหน้าในการดำเนินงานถึงปัจจุบัน

ได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร ร่วมจัดทำแผนชุมชน ซึ่งออกมาเป็นโมเดลต่างๆ พัฒนาการผลิตพืชแบบมีส่วนร่วม จัดเวทีวิจัยสัญจรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดตั้งศูนย์ชีววิถีชุมชน และมีแผนงานที่จะทำต่อไป คือการดำเนินการทั้ง 6 กิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งจบโครงการในปี 2564

7. ประโยชน์ที่จะได้รับ ได้ชุมชนต้นแบบที่พึ่งตนเองได้เพิ่มขึ้นจากการร่วมมือของ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร ชุมชน และภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งได้กรณีศึกษาในเรื่องความร่วมมือวิจัยส่งเสริมเชิงพื้นที่ระหว่าง 2 กรมของจังหวัดสงขลาต่อไป

ภาพ แผนที่นำทางการพัฒนาชุมชนต้นแบบ ความร่วมมือด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการวิจัยเชิงพื้นที่ (On Farm Research) กรมส่งเสริมการเกษตรกับกรมวิชาการเกษตร ของ สสก.5 และ สวพ.8

“ศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน (คชช.)”

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 สงขลา (สวพ.8)

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา (สวพ.สงขลา)

ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัดสงขลา (ศทอ.สงขลา)

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา (สสก.5)

ชีวภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นเทคโนโลยีที่นำ จุลินทรีย์ แมลงศัตรูธรรมชาติ และสารสกัดจากพืช มาใช้ในการป้องกันกำจัดโรค แมลง ศัตรูพืช ปัจจุบันมีผลงานวิจัยและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ออกมามากมาย และที่นิยมใช้ทางการเกษตร ได้แก่ ชีวภัณฑ์เพื่อป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อแบคทีเรียบาซิลลัสซบทีลิส DOA 24 บาซิลลัส ซับทีลิส 20 W16 เห็ดเรืองแสงสสิริน์ศรี เป็นต้น ชีวภัณฑ์กำจัดแมลง เช่น เชื้อราเมตาไรเซียม เชื้อราบิวเวอเรีย เชื้อไวรัส NPV สัตว์/แมลงศัตรูธรรมชาติ เช่น ไล่เดือนฝอย มวนพิฆาต แมลงหางหนีบ แตนเบียนต่างๆ สารสกัดจากพืช เช่น สะเดา สدابเสือ ชีวภัณฑ์กำจัดหนู เช่น โตรโตซ์ เป็นต้น

ชีวภัณฑ์จึงเป็นสารที่มีประโยชน์มากทั้งในด้านการนำมาใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช และเป็นทางเลือกที่มีความปลอดภัยกว่าการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ปัจจุบันพบปัญหาสารพิษตกค้างในผลผลิต เป็นอันตรายต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และในสิ่งแวดล้อม

ความนิยมใช้ชีวภัณฑ์ของเกษตรกรในปัจจุบันได้รับความสนใจมากขึ้น แต่ยังคงอยู่ในวงจำกัด ไม่แพร่หลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น เกษตรกรยังมีความรู้ความเข้าใจน้อย จึงยังไม่มี การนำมาใช้ประโยชน์ หรือนำมาใช้งานไม่ถูกต้องจึงทำให้มีประสิทธิภาพต่ำ และที่สำคัญคือความไม่สะดวกในการจัดหามาใช้งาน เนื่องจากการผลิตเชิงการค้ามีน้อย ชีวภัณฑ์หลายชนิดต้องไปขอจากหน่วยงานราชการที่อยู่ห่างไกล ไม่สามารถผลิตเองได้เนื่องจากมีขั้นตอนการผลิตที่ยากและซับซ้อน เป็นต้น

คณะนักวิจัยและส่งเสริมที่ร่วมโครงการวิจัยและส่งเสริมเกษตรเชิงพื้นที่ในชุมชน ป่าขาด รำแดง และบ้านแค จ.สงขลา นำโดย นายธัชธาวินท์ สະรุโณ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการผลิตพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 สงขลา (สวพ.8) กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้มีความคิดริเริ่มในการพัฒนารูปแบบการจัดการชีวภัณฑ์ของชุมชนขึ้นมา โดยทดลองจัดตั้ง

“ศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน (ศชช.)” บนคำขวัญที่ว่า “ชีวภัณฑ์พร้อมใช้ ให้บริการโดยชุมชน” โดยคณะนักวิจัยจาก สวพ.8 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา (ศวพ.) นักส่งเสริมการเกษตร ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัดสงขลา(ศทอ.) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา (สกก.5) ทำการคัดเลือกเกษตรกรที่ต้องการใช้ชีวภัณฑ์ มีการทำเกษตรอินทรีย์ หรือเกษตรปลอดภัย มาเป็นสถานที่ตั้งศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน

“ศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน ” คือ เป็นสถานที่ให้บริการชีวภัณฑ์แก่ชุมชนที่ตั้งอยู่ที่บ้านของเกษตรกร โดยหน่วยงานที่ผลิตชีวภัณฑ์จะนำชีวภัณฑ์มาส่งให้ ศชช. เป็นระยะ จะทำให้เกษตรกรไม่ต้องเสียเวลาและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปที่หน่วยงานราชการที่อยู่ไกลๆ จะมีการอบรมให้เกษตรกรเจ้าของศูนย์ให้มีความรู้ด้านชีวภัณฑ์ เสมือนเป็นครู/หมอพืช/ สามารถให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่เพื่อนบ้านได้ สามารถผลิตชีวภัณฑ์บางชนิดเพื่อไว้ใช้เองพร้อมแจกจ่ายให้เพื่อนบ้าน เป็นศูนย์ที่จะให้ความรู้ อบรม สาธิต ฝึกสอน ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ด้านชีวภัณฑ์ ที่สามารถติดต่อสอบถาม นักวิชาการได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นจะมีการพัฒนาส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เครือข่ายผู้ใช้ชีวภัณฑ์ และส่งเสริมสินค้าปลอดภัยเข้าสู่ตลาด เป็นต้น

สถานที่ตั้งศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน จัดตั้งขึ้นเป็นสาขาแรกที่ **ชุมชนป่าขาดโมเดล** บ้านนายมนูญยศปัญญา ตำบลป่าขาด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2564 และจะขยายสาขาที่2 **ชุมชนรำแดงโมเดล** บ้านนางสนธิยา ละอองสกุล ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร สาขาที่3 **ชุมชนบ้านแคโมเดล** บ้านนายไพฑูรย์ พรหมวิจิตร ตำบลบ่อแดง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ทั้ง 3 ศูนย์เป็นศูนย์ที่ทดลองพัฒนาการบริหารจัดการและการให้บริการ ดำเนินการภายใต้แผนงานวิจัยทดลองขยายการผลิตแปลงใหญ่และถ่ายทอดเทคโนโลยีเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของเกษตรกรเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของสังคมเกษตร โครงการขับเคลื่อนผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ สวพ.8 กรมวิชาการเกษตร และโครงการพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานโดยเน้นการใช้ชีวภัณฑ์ในพื้นที่ชุมชนต้นแบบ จังหวัดสงขลา ศทอ. สงขลา สกก.5

รูปแบบการตั้งศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน มีรูปแบบเหมือนการขยายแฟรนไชส์ทางธุรกิจ คือ ชุมชนหรือเกษตรกรที่ต้องการเป็นสาขา สามารถติดต่อกับ สวพ.8 หรือ ศทอ.สงขลา โดยมีเงื่อนไข คือ เป็นเกษตรกรที่ประสงค์จะใช้ชีวภัณฑ์เป็นหลักในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีสถานที่สำหรับจัดเก็บชีวภัณฑ์ มีสมาชิกเกษตรกรที่ต้องการใช้ชีวภัณฑ์ มีความพร้อมในการให้บริการแก่เพื่อนบ้าน มีความพร้อมในการผลิตขยายชีวภัณฑ์บางชนิด หลังจากสมัครแล้วหน่วยงานจะอบรมให้ความรู้ จัดหาคู่มือเอกสาร แผ่นภาพ ให้ความรู้ จัดหาชีวภัณฑ์มาส่งให้ตามความเหมาะสมของการผลิตพืช และมีเจ้าหน้าที่คอยเป็นที่ปรึกษาทั้งการเยี่ยมชมและออนไลน์

ศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์ให้เป็นประโยชน์มากขึ้นจากความร่วมมือของหน่วยงานกรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตรในการทำงานวิจัยส่งเสริมเกษตรเชิงพื้นที่

ชีวภัณฑ์พร้อมใช้ ให้บริการโดยชุมชน

ศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน

ศูนย์ตำบลป่าขาด (นำร่องสาขาที่ 1)

นายมนูญ ยศปัญญา 80 หมู่ 3 ต.ป่าขาด อ.สิงหนคร จ.สงขลา

ชีวภัณฑ์
 เชื้อไตรโคเดอร์มา
 เชื้อบีที
 เชื้อเมตาไรเซียม
 เชื้อบิวเวอเรีย
 เชื้อบีเอส
 เชื้อไรโซเบียม
 เชื้อราไตรโคเดอร์มา
 เชื้อราเมตาไรเซียม
 เชื้อราบีเอส
 เชื้อราไตรโคเดอร์มา
 เชื้อราเมตาไรเซียม
 เชื้อราบีเอส

1. ให้บริการ แจก จ่าย ชีวภัณฑ์
2. ฝึกอบรม ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา
3. ผลิต ขยาย ชีวภัณฑ์
4. พัฒนากลุ่ม/เครือข่ายผู้ใช้ชีวภัณฑ์

สนับสนุนโดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา
 สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 กรมวิชาการเกษตร
 ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัดสงขลา
 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 กรมส่งเสริมการเกษตร
 ภายใต้ความร่วมมือ การวิจัยและส่งเสริมเกษตรเชิงพื้นที่

นายมนูญ ยศปัญญา 80 หมู่ 3 ตำบลป่าขาด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โทร 097-3156249 สาขาที่ 1

ชีวภัณฑ์พร้อมใช้ ให้บริการโดยชุมชน

ศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน

โดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 สงขลา ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัดสงขลา สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา

บริการ ชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรค แมลง ศัตรูพืช พร้อมใช้ **รับฟรีได้ทันที** เช่น

เชื้อไตรโคเดอร์มา เชื้อบีที เชื้อเมตาไรเซียม บาซิลลัส ซับทีลีส DOA 24 บาซิลลัส ซับทีลีส 20 W16 สารสกัดสะเดา มวนพิฆาต แมลงหางนัย

นายมนูญ ยศปัญญา 80 หมู่ 3 ตำบลป่าขาด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โทร 097-3156249 สาขาที่ 1

ชีวภัณฑ์พร้อมใช้ ให้บริการโดยชุมชน

ศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน

ชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น เชื้อไตรโคเดอร์มา เชื้อเมตาไรเซียม เชื้อบีที เชื้อบีเอส แมลงศัตรูธรรมชาติ และอื่น ๆ

รับฟรีได้ทันที

สนับสนุนโดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 สงขลา
 ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัดสงขลา สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา

กำหนดการดำเนินงานของคณะทำงานความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตร
กับกรมวิชาการเกษตร ระดับเขตภาคใต้
เรื่อง การวิจัยและส่งเสริมเกษตรเชิงพื้นที่
วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2564 เวลา 13.30-16.30 น.
ณ สวนเทพหยาด ต.ป่าขาด อ.สิงหนคร จ.สงขลา

.....

13.30-13.40 น. กล่าวต้อนรับ

โดย นายธัชชาวิทย์ สระภูธร ผู้เชี่ยวชาญ สวพ.8 ผู้ประสานงานโครงการวิจัยและส่งเสริมเกษตร
เชิงพื้นที่ จ.สงขลา และ นายชาญวิทย์ รัตนชาติ สวนเทพหยาด

**13.40-14.30 น. บรรยายสรุปความร่วมมือการวิจัยและส่งเสริมเกษตรเชิงพื้นที่ ในเขต
อ.สิงหนคร และ อ.สทิงพระ จ.จังหวัดสงขลา**

- แผนงานของชุมชน โดยประธานชุมชน ป่าขาดโมเดล- บ้านแคโมเดล- รำแดงโมเดล
- แผนงานของ สวพ.8 สงขลา -แผนงานของ ศทอ.สงขลา -แผนงานของ สนง.เกษตรอำเภอ
สทิงพระ โดย นายณรศักดิ์ ชุมแก้ว
- แผนงานของสนง.เกษตรอำเภอสิงหนคร
- ข้อเสนอแนะของคณะทำงาน

**14.30-14.40 น. มอบโล่เกษตรกร GAP ดีเด่น ภาคใต้ตอนล่าง นางสนธิยา ละอองสกุล
มอบป้ายโครงการแก้เกษตรกรร่วมโครงการ**

14.40-15.00 น. ชมกิจกรรมในสวนเทพหยาด

15.00-16.20 เดินทางไปดูแปลงต้นเกษตรกร “ป่าขาดโมเดล”

- สวนอารมณ์ดี (พืชมะม่วง) และเปิด ศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน (ศชช.)
- สวนลุงน่าน เกษตรพอเพียง เกษตรปลอดภัย

**16.20-16.30 ปิดการดำเนินงาน โดย ผอ.สสท.5 และ ผอ.สวพ.8 (ที่สวนลุงน่าน)
เดินทางกลับ**

หมายเหตุ การเดินทาง ใช้เส้นทาง Google Map ; สวนเทพหยาด 32 กม. ประมาณ 40 นาที